EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 2.2.2022
COM(2022) 30 final

Standardimispakett

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

määruse (EL) nr 1025/2012 rakendamise kohta aastatel 2016–2020

1 Sissejuhatus

Määruses (EL) nr 1025/2012[1] (edaspidi „määrus“) on sätestatud õigusraamistik, mis võimaldab komisjonil Euroopa standardiorganisatsioonidelt[2] taotleda, et nad töötaksid kaupade ja teenuste jaoks välja ELi poliitikat ja liidu õigust toetavad standardite eelnõud ja standardimisdokumendid, ja ELil toetada Euroopa standardimissüsteemi toimimist, ning määratud kindlaks Euroopa standardimissüsteemi toimimise põhikriteeriumid.

Määruse artikli 24 lõike 3 kohaselt esitab komisjon iga viie aasta järel aruande määruse rakendamise kohta. 2016. aastal avaldati esimene aruanne, mis hõlmas ajavahemikku 2013–2015[3]. Käesolev aruanne hõlmab peamiselt ajavahemikku 2016–2020, ent mõned andmed olid kättesaadavad üksnes kuni 2019. aasta kohta ja võimaluse korral sisaldab aruanne ka ajakohastatud fakte ning arve kuni 2021. aastani. Määruse artikli 24 lõigete 1 ja 2 kohaselt peavad Euroopa standardiorganisatsioonid ja muud organisatsioonid, kes saavad ELi toetust, esitama oma tegevuse kohta iga-aastase aruande. Neid aruandeid on käesoleva aruande koostamisel arvesse võetud. Andmete kogumise toetamiseks telliti sõltumatu uuring[4].

2 Määruse rakendamine

Komisjon lükkas määruse rakendamise toetamiseks käima mitu algatust ja meedet. 2015. aasta ühtse turu strateegia[5] toetamiseks käivitas komisjon 2016. aasta standardimispaketi[6] raames standardimise ühisalgatuse. Selle paljusid sidusrühmi hõlmava ja partnerlusel põhineva algatuse eesmärk oli ajakohastada Euroopa standardimissüsteemi, et säilitada selle atraktiivsus, tulemuslikkus ja tõhusus. Algatus jaotati 15 alameetmeks ja selle dokumendid on avalikult kättesaadavad[7]. 2018. aasta jaanuaris esitati olukorrast ülevaade[8]. Võttes arvesse ka neid algatusi ja meetmeid, saab määruse praeguse rakendamise kokku võtta järgmiselt.

2.1 Standardiorganisatsioonide vaheline läbipaistvus (artikkel 4)

Määruse artiklis 4 on sätestatud Euroopa standardiorganisatsioonide ja riikide standardiorganisatsioonide ning nende üksuste ja komisjoni vahelist standardite läbipaistvust käsitlevad nõuded.

Veebivahendid on hõlbustanud teiste Euroopa standardiorganisatsioonide, riikide standardiorganisatsioonide ja komisjoni juurdepääsu standardite eelnõudele ning suurendanud

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta määrus (EL) nr 1025/2012, mis käsitleb Euroopa standardimist ning millega muudetakse nõukogu direktiive 89/686/EMÜ ja 93/15/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/9/EÜ, 94/25/EÜ, 95/16/EÜ, 97/23/EÜ, 98/34/EÜ, 2004/22/EÜ, 2007/23/EÜ, 2009/23/EÜ ja 2009/105/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 87/95/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 1673/2006/EÜ (ELT L 316, 14.11.2012, lk 12).

[2] Kolm Euroopa standardiorganisatsiooni määruse tähenduses on Euroopa Standardikomitee (CEN), Euroopa Elektrotehnika Standardikomitee (CENELEC) ja Euroopa Telekommunikatsioonistandardite Instituut (ETSI).

[3] COM(2016) 212 final.

[4] Uuring määruse (EL) nr 1025/2012 (artikkel 24) rakendamise kohta, https://doi.org/10.2873/504681 ja https://doi.org/10.2873/593923.

[5] COM(2015) 550 final.

[6] COM(2016) 358 final.

[7] https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/notification-system_et#jis.

[8] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52018SC0015.

standardite läbipaistvust, nagu on nõutud artiklis 4. Määruse artikli 4 kohast juurdepääsu standardite eelnõudele ja standardite läbipaistvust Euroopa tasandil on edendanud veebivahendid, mille Euroopa standardiorganisatsioonid võtsid kasutusele 2015. aastal, kui nad seadsid sisse mehhanismi, mis annab Euroopa standardiorganisatsiooni liikmetele / osalevatele sidusrühmadele, komisjonile ja Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsioonile (EFTA) veebis vahetu juurdepääsu Euroopa standardite eelnõudele ja standardimisdokumentidele. Mis puudutab riikide standardiorganisatsioone, siis 2019. aastal olid ligikaudu 70 %-l neist veebivahendid, mis hõlbustavad asjakohaste sidusrühmade juurdepääsu riikide standardite eelnõudele. Hoolimata sellest tuleb kodanikuühiskonna organisatsioonide ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate aruandlusest välja, et juurdepääs riikide standardiorganisatsioonide tegevusele on endiselt keeruline.

2.1.1 Suunised

Lisaülesandena läbipaistvuse edendamiseks koostas komisjon 2015. aastal koostöös Euroopa standardiorganisatsioonidega **vademeekumi**,[9] milles antakse Euroopa standardiorganisatsioonide esindajatele, komisjoni ametnikele, ELi liikmesriikidele ja sidusrühmadele suuniseid komisjoni standardimistaotluste rolli,[10] standardimistaotluste koostamise ja vastuvõtmise[11] ning nende täitmise[12] kohta. 2016. aastal[13] andis komisjon **Euroopa standardiorganisatsioonide** jaoks välja ka üldise **kontrollnimekirja** liidu õigust toetavate Euroopa harmoneeritud standardite koostamisel ja väljaandmisel **enesehindamise tegemiseks**, et edendada standardite ja dokumentide kvaliteeti ja nende viidete edukat avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*. Mõnel juhul[14] kohandati kontrollnimekirja mõne poliitikavaldkonna õigusaktide ja muude valdkondlike nõuete eripäradega.

ELi toote-eeskirjade rakendamist käsitlevate ulatuslike komisjoni suuniste osana sisaldab **sinine raamat**[15] eraldi punkti standardite kohta (punkt 4.1.2 ja VI lisa).

2.2 Kaasamine ja sidusrühmade, sealhulgas teadusasutuste osalemine (artiklid 5 ja 9)

Määruse artikli 5 kohaselt peavad Euroopa standardiorganisatsioonid ergutama ja hõlbustama kõigi asjaomaste sidusrühmade, sealhulgas VKEde, tarbijaorganisatsioonide ning keskkondlike ja ühiskondlike sidusrühmade asjakohast esindatust ja tulemuslikku osalemist standardimistegevuses. Praegu ELilt rahalist toetust saavad kindlakstehtud sidusrühmade organisatsioonid (nn III lisa tingimustele vastavad organisatsioonid) on Small Business Standards (väikeettevõtete suhtes kehtivad standardid, SBS), Euroopa tarbijate huve standardimises kaitsev organisatsioon (ANEC), Euroopa kodanike keskkondlik standardiorganisatsioon (ECOS) ja Euroopa Ametiühingute Keskliit (ETUC), kes esindavad vastavalt VKEde, tarbijate, keskkonna ja töötajate huve standardimises.

[9] SWD(2015) 205 final, 27. oktoober 2015.
[10] https://ec.europa.eu/docsroom/documents/13507/attachments/1/translations.
[11] https://ec.europa.eu/docsroom/documents/13508/attachments/1/translations.
[12] https://ec.europa.eu/docsroom/documents/13509/attachments/1/translations.
[13] Ares(2016)6548298, 22. november 2016.
[14] Näiteks direktiivid 2014/30/EL ja 2014/53/EL.
[15] https://ec.europa.eu/growth/single-market/goods/building-blocks_et#blue-guide.

Euroopa tasandil (määruse artikli 5 lõige 1) võivad III lisa tingimustele vastavad organisatsioonid osaleda poliitika tasandil kõigi Euroopa standardiorganisatsioonide juhtorganites ning tehnilisel tasandil CENi ja CENELECi tehnilistes organites ja ETSI tehnilistes komiteedes. Nende kaasamise ja tõhusa osalemise edendamiseks on alates viimasest aruandest tehtud uusi algatusi.

2017. aastal tegid CEN ja CENELEC muudatuse, mille tulemusena saavad III lisa tingimustele vastavad mittetööstuslikud organisatsioonid (ANEC, ETUC ja ECOS) esitada ametlikke arvamusi standardite eelnõude kohta (nn arvamuse avaldamise õigus). Mittepooldava arvamuse korral kaalub kõnealuse standardi koostamise eest vastutav tehniline komitee arvamuse põhjendatust ja annab tagasisidet. Selle tulemusel võidakse standardi eelnõu ka läbi vaadata. Kokku 76 % kõigist ühiskondlike sidusrühmade esitatud ametlikest arvamustest olid pooldavad.

ETSI algatas III lisa tingimustele vastavate organisatsioonidega koostöö tegemiseks 2017. aastal programmi „3SI“. See hõlmab ümarlaua kohtumisi ETSI ametnike ja ETSI sidusrühmade esindajaga (nn 3SI eestkõnelejad), et arutada kaasamise küsimusi. ETSI ei ole võtnud kasutusele sarnaseid mehhanisme nagu CEN ja CENELEC, et anda III lisa tingimustele vastavatele mittetööstuslikele organisatsioonidele standardite väljatöötamisel struktuursem roll, nagu ametlik arvamuse avaldamise õigus. SBS avaldas 2021. aasta suvel komisjoni tulevase standardimisstrateegia tegevuskava[16] käsitleva avaliku konsultatsiooni raames rahulolematust seoses ETSI kaasavusega, märkides, et „ETSI ei ole seni eraldanud piisavalt ressursse ja eelarvelisi vahendeid kaasamise suurendamiseks“,[17] nagu leidis ka üks teine VKEde ühendus[18]. Teised määruse alusel rahastatavad organisatsioonid on avaldanud asjakohases artikli 24 kohases aruandluses sarnaseid arvamusi. Näiteks ANECi 2019. aasta aruandes[19] on märgitud, et „ETSI ei nõustu oma kaasamissätteid süvendama, leides, et ta juba täidab määruse nõudeid. III lisa tingimustele vastavad organisatsioonid leiavad siiski, et ETSI ei täida nõudeid“. ECOS märgib[20] sarnaselt, et „III lisa tingimustele vastavate organisatsioonide osalemine ETSIs on endiselt keerulisem kui kahe teise Euroopa standardiorganisatsiooni puhul“. Üks nende tähelepanekuid on, et protsessi kaasavust ei saa lahutada hääleõigustest, sest ETSIs on tööstuslike sidusrühmade hääleõigused suuremad kui teiste sidusrühmade kategooriate või asutuste hääleõigused kokku. ELi liikmesriikide standardiorganisatsioonide hääleõiguste osakaal ETSIs on ligikaudu 2 %. Teiste mittetööstuslike sidusrühmade (kodanikuühiskond, akadeemilised ringkonnad, teadusringkonnad) hääleõiguste mõju on hääletamisel minimaalne.

Nendele mureküsimustele juhtisid tähelepanu ka teatava kategooria sidusrühmad, eriti seoses juurdepääsetavusega, kusjuures mõned puuetega inimeste esindajad leidsid, et protsessi on raske kaasavaks pidada ja neil tuli loota kontaktidele tarbijaühendustega. Kuigi selline

[16] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13099-Standardisation-strategy_et.
[17] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13099-Standardisation-strategy/F2665680_et.
[18] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13099-Standardisation-Strategy/F2665677_et.
[19] https://ec.europa.eu/docsroom/documents/44748.
[20] https://ec.europa.eu/docsroom/documents/44749.

tarbijaühenduste kaudu lävimine ei ole rangelt võttes määrusega vastuolus, annavad eri kategooria sidusrühmade mured põhjust kahelda, kas kaasamisele pööratakse piisavalt tähelepanu.

2.2.1 Teadusasutused

Seoses määruse artikli 5 lõike 2 ja artikli 9 rakendamisega on Euroopa standardiorganisatsioonide aruannetes[21] osutatud mitmesugusele tegevusele, mis hõlmas teadusorganisatsioone. Aruannetest ei selgu siiski täielikult, milline oli sellise tegevuse tulemuslikkus, näiteks mõju konkreetsete standardite vastuvõtmisele või suuremale osalemisele.

Sellega seotud sündmusena allkirjastasid CEN, CENELEC ja Euroopa Komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskus (JRC) 2016. aasta oktoobris koostöölepingu teadusuuringute ja innovatsiooni ning standardimise vahele silla loomiseks, et aidata standardimisvajadusteks valmis olla ja kooskõlastada strateegilisi prioriteete, ning uuendasid seda lepingut 2021. aasta oktoobris[22].

JRC tegi standardimise ühisalgatuse raames koostööd ka Euroopa teaduse ja tehnika alase koostöö ühendusega COST, pakkudes teavet ja koolitust standardimise kasu kohta COSTi projektide raames toimuvale teadus- ja innovatsioonitegevusele. CEN ja CENELEC pakkusid nende sidemete kaudu alates 2019. aastast mitut koolitusmoodulit.

2.2.2 IKT-vahendid

Euroopa standardiorganisatsioonid teatasid investeeringutest ja IKT-vahendite kasutamisest, et suurendada Euroopa standardimissüsteemi tõhusust ja hõlbustada standardimistegevust (nt liikmetevaheline koostöö, kohtumised, dokumentide koostamine, juurdepääs töödokumentidele ja standardimisdokumentidele ning kaugside ja -heakskiidud).

2.3 Riikide standardiorganisatsioonide ja Euroopa standardiorganisatsioonide vaheline koostöö

Riikide standardiorganisatsioonid ja Euroopa standardiorganisatsioonid on võtnud kasutusele mehhanismid, näiteks nõuanderühmad, järelevalvekomiteed, kohtumised ja suunised, mis hõlbustavad parimate tavade vahetamist. Kolm Euroopa standardiorganisatsiooni kasutavad mitmesuguseid vahendeid, et hõlbustada ja parandada parimate tavade vahetamist nii omavahel kui ka riikide delegatsioonide vahel (nt riikide delegatsioonide juhtide kohtumiste kaudu, mida korraldab ETSI). Euroopa standardiorganisatsioonid teevad koostööd ka mitmes valdkonnas, sealhulgas hariduse, koolituse ning teadus- ja arendustegevuse alal erinevates standardimisega seotud küsimustes, näiteks CENi ja CENELECi ühine standardimisalane koolitustegevus.

[21] https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/notification-system_et#article24.
[22] https://www.cencenelec.eu/news-and-events/news/2021/pressrelease/2021-10-21-jrc-cen-cenelec-renewed-cooperation/.

2021. aasta lõpus väljendasid mõned riikide standardiorganisatsioonid muret oma rolli pärast ETSIs. ETSI ja mõne Euroopa riigi standardiorganisatsiooni vahel käivad arutelud nende tunnustamise üle standardimise strateegiliste partneritena.

2.4 VKEde juurdepääs standarditele (artikkel 6)

Määruse artikli 6 lõike 3 kohaselt koostavad riikide standardiorganisatsioonid iga-aastase aruande oma tegevuse kohta, mille eesmärk on ergutada ja hõlbustada VKEde juurdepääsu standarditele ja standardite väljatöötamise menetlustele. See hõlmab ka aruandlust VKEde osalemise edendamisele suunatud parimate tavade vahetamise kohta (määruse artikli 6 lõige 2). Käesolevat aruannet toetavas uuringus esitatakse selle kohta täpsed statistilised andmed[23] ja ka nende riikide standardiorganisatsioonide arv, kes võimaldavad asjaomase sidusrühmade kategooria esindatust (vt järgmine tabel). Näiteks tabeli esimene väärtus (29/33) näitab, et 29 riigi standardiorganisatsiooni 33st, kes olid CENi liikmed, võimaldasid VKEdel selles Euroopa standardiorganisatsioonis esindatud olla.

Sidusrühmad / Euroopa standardi-organisatsioon / aasta	**CEN**				**CENELEC**				**ETSI**			
	2016	**2017**	**2018**	**2019**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
VKEd	29/33	30/34	31/34	31/34	29/33	30/34	31/34	31/34	28/39	29/39	29/39	30/39
Tarbijad	25/33	24/34	25/34	25/34	20/33	20/34	22/34	22/34	26/39	27/39	27/39	27/39
Kesk-kondlikud sidusrühmad	24/33	24/34	26/34	26/34	18/33	20/34	23/34	23/34	22/39	23/39	23/39	23/39
Ühiskondlikud sidusrühmad	21/33	20/34	23/34	22/34	17/33	18/34	20/34	20/34	19/39	20/39	20/39	20/39

Tasub märkida, et mõnel juhul on liikmeks olevate riikide standardiorganisatsioonide koguarv palju suurem kui ELi ja EMP liikmesriikide arv. Seda seetõttu, et Euroopa standardiorganisatsioonid kaasavad oma väljatöötamisprotsessidesse ELi ja EMPsse mittekuuluvate riikide standardiorganisatsioone.

Uuringust selgus üllatav fakt, et CENi ja CENELECi kuuluvad riikide standardiorganisatsioonid „on 2015.–2019. aastal pakkunud VKEdele standardimistegevuses osalemiseks üha rohkem erimäärasid, samal ajal kui ETSIsse kuuluvate riikide standardiorganisatsioonide puhul selliste erimäärade pakkumine vähenes“. Selle küsimuse kohta on ETSI 2019. aasta aruandes[24] märgitud ka, et „ETSI ei tegutse riikide delegatsioonide põhimõttel, mistõttu [VKEd] osalevad ETSI tehnilises korralduses ja töös otse ETSI liikmesuse kaudu […]. Need sidusrühmad peavad oma märkused esitama ETSIsse kuuluvate riikide standardiorganisatsioonide kaudu üksnes avaliku heakskiitmise protsessi korral“.

[23] https://doi.org/10.2873/504681.
[24] https://ec.europa.eu/docsroom/documents/44751.

2.5 Riigiasutuste osalemine Euroopa standardimistegevuses (artikkel 7)

Mis puudutab määruse artikli 7 rakendamist, siis komisjonile esitatud aruannetes on vähe süstemaatilist ja ametlikku teavet riigiasutuste osalemise kohta standardimistegevuses. Euroopa standardiorganisatsioonide aruannetes[25] on sobivate tegevustena tavaliselt viidatud standardimise ühisalgatuse meetmetele 4 ja 9[26]. Kuna täpsed andmed ei ole kättesaadavad, võidakse tulevikus kaaluda seirevahendit.

2.6 Liidu iga-aastased töökavad (artikkel 8)

Komisjon on kooskõlas artikliga 8 vastu võtnud Euroopa standardimist käsitlevad liidu iga-aastased töökavad[27]. Komisjon annab liidu iga-aastase töökavaga Euroopa standardiorganisatsioonidele suuniseid standardite ja standardimisdokumentidega töötamiseks ning ka selle kohta, kuidas suurendada väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate ja ühiskondlike sidusrühmade kaasamist sellesse protsessi. Seda dokumenti on järk-järgult kujundatud ELi poliitikameetmetega seotud prioriteetide kindlaksmääramiseks, et anda kätte suund ja esitada ootused poliitikakujundaja seisukohast ning anda ka standardimise sidusrühmadele paremaid suuniseid dokumentide väljatöötamiseks.

2.7 Standardimistaotlused (artikkel 10)

Aastatel 2015–2019 esitas komisjon 35 standardimistaotlust ja 2020. aastal veel üheksa taotlust. Neist 44 standardimistaotlusest kuus (13,6 %) lükati tagasi. Euroopa standardiorganisatsioonid on tagasilükkamise põhjusena sageli nimetanud järgmist: lahkarvamus teatavate taotletud standardite asjus; lahkarvamus mõningate standardimistaotluses sisalduvate nõuete asjus; lahkarvamus seoses sellega, et konkreetse olulise nõude toetuseks on vaja teatavaid taotletud tehnilisi kirjeldusi, või lahkarvamus taotletud standardite koostamiseks määratud tähtaegade asjus.

Standardimistaotluse tagasilükkamisel võib olla märkimisväärne mõju i) õiglase ja tõhusa siseturu sisseseadmisele, ii) tööstuse konkurentsivõimele, iii) ühiskondlike sidusrühmade osalemisele ning iv) liidu tehnoloogilisele sõltumatusele. Ka on võimalik, et seetõttu tuginetakse ELi-välistele standarditele, mille puhul ei pruugi olla selge, mil määral on järgitud kaasavat protsessi.

Standardimistaotluste täitmisel on juhtunud ka seda, et kuigi CEN võttis standardimistaotluse vastu, rakendati sellest vaid osa[28].

2.7.1 Komisjoni toetus standardimistaotluste täitmisele

Enne 2018. aastat kehtis teenuste hankeleping (nn uue lähenemisviisi konsultandid), mille raames said Euroopa standardiorganisatsioonid kontrollida Euroopa harmoneeritud

[25] https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/notification-system_et#annual.
[26] Meede 4: riigiasutuste teadlikkuse suurendamine standardimisest; meede 9: kaasamine, läbipaistvus ja kõigi sidusrühmade tulemuslik osalemine Euroopa standardimissüsteemis.
[27] https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/notification-system_et#annual.
[28] Laevavarustuse direktiivi 2014/90/EL puhul võttis CEN küll standardimistaotluse SR M/557 vastu, kuid vastutav tehniline komitee ei ole sellest hoolimata teinud voolikute puhul edusamme selle rakendamisel.

standardite eelnõude vastavust komisjoni taotlusele. Selle lepingu kehtivuse ajal oli standardimisdokumentide viidete avaldamine *Euroopa Liidu Teatajas* piiratud ja märkimisväärse hulga standardite kohta ei avaldatud viidet. 2017. aasta märtsis oli komisjoni siseandmebaasis loetletud 596 Euroopa standardiorganisatsioonide esitatud Euroopa harmoneeritud standardit, mida ei olnud läbi vaadatud. Et määruse rakendamist toetaks tõhus teenus, korraldas komisjon hanke uue teenuste hankelepingu[29] (edaspidi „HAS“) sõlmimiseks. Uue süsteemi rakendamisel pööras komisjon tähelepanu mõne varasema kindlakstehtud probleemi lahendamisele ja järgmise tagamisele:

- teenuse vabatahtlikkus Euroopa standardiorganisatsioonide jaoks, mis on kooskõlas ka varasema uue lähenemisviisi konsultantide süsteemiga;
- rollide selge eraldatus, st konsultandid ei koosta Euroopa harmoneeritud standardeid ega pea nende sisu üle läbirääkimisi, vaid keskenduvad hindamisele, kas Euroopa harmoneeritud standardid vastavad liidu õiguse nõuetele;
- valdkondlike teenuste kättesaadavus suuniste andmiseks uute kahtluste, küsimuste või probleemide korral, mis võivad Euroopa harmoneeritud standardite koostamisel tekkida, ning
- komisjoni roll lõppotsuses avaldada Euroopa harmoneeritud standardi viide *Euroopa Liidu Teatajas*.

Komisjon kujundas HASi konsultantide töö nii, et see ei põhjustaks viivitusi Euroopa harmoneeritud standardite koostamises.

Alates HASi konsultantide süsteemi toimima hakkamisest kuni 2021. aasta detsembrini on nende Euroopa harmoneeritud standardite arv, mille Euroopa standardiorganisatsioonid on *Euroopa Liidu Teatajas* viite avaldamiseks esitanud, kuid mis on hindamata ja läbi vaatamata, vähenenud ainult kahe 2018. aasta standardini ja viie 2019. aasta standardini, mis on praegu komisjoni otsuse ootel.

Alates 9. detsembrist 2021 on komisjoni töövõtja, kes haldab HASi konsultante, saanud Euroopa standardiorganisatsioonidelt 3 312 Euroopa harmoneeritud standardi eelnõu hindamise taotlust 21 ELi õigusakti raames ning neist 2 944 on läbi vaadatud ja 368 ei vastanud tingimustele[30]. Kõigi sektorite lõikes oli vaid 27,58 % HASi hinnangutest positiivsed,[31] peamiselt liidu õigusega seotud puuduste tõttu, mis näitab, et standardite väljatöötamise protsessis tuleb teha rohkem tööd – nt tehnilistes komiteedes –, et töö oleks poliitika- ja õigusnõuetega rohkem kooskõlas.

2.7.2 Euroopa harmoneeritud standardite koostamine ja nende viite avaldamine

Sidusrühmad tõstatasid 2016. ja 2017. aastal teatavate Euroopa harmoneeritud standardite kohta viite avaldamise viibimise probleemi. Seetõttu on komisjon teinud alates 2018. aastast

[29] https://ec.europa.eu/growth/content/technical-assistance-area-harmonised-standards_en.
[30] Näiteks kuna taotlused ei olnud seotud Euroopa harmoneeritud standarditega või olid liiased.
[31] Märkus: ühte standardit hinnatakse kaks kuni neli korda ja iga hindamiskorda on selles statistikas eraldi arvestatud. Esitatud arv ei kajasta seega negatiivseid hinnanguid, mis hiljem antakse.

järelevalvet protsessi eri etappide üle ja käesolevas aruandes on esitatud ka 2020. aasta asjaomased tulemused.

Aastatel 2018–2020 sai komisjon **1 247** ELi õigusakte toetavat **Euroopa harmoneeritud standardit**. Neist **238** puhul oli tegemist olemasolevate Euroopa harmoneeritud standardite uuesti esitamisega uute määruste raames. Seepärast oli uusi esitatud standardeid **1 009**, sealhulgas **76** parandust ja **267** muudatust.

Järgnevas analüüsis keskendub käesolev aruanne uutele esildistele, mis jagunesid aasta ja Euroopa standardiorganisatsiooni kaupa järgmiselt:

Esitatud Euroopa harmoneeritud standardid	2018	2019	2020	Kokku
CEN	231	216	129	576
CENELEC	134	161	104	399
ETSI	8	11	15	34
Kokku	373	388	248	1 009

9. detsembriks 2021 on *Euroopa Liidu Teatajas* avaldatud **576** Euroopa harmoneeritud standardi viide, **17** viidet on avaldamisel, **371** ei ole vastu võetud ja **45** ootavad otsust.

Vastavalt komisjoni siseandmebaasile, mis suhtleb Euroopa standardiorganisatsioonide IT-vahenditega, on mediaanaeg Euroopa harmoneeritud standardi CENi, CENELECi või ETSI poolt vastuvõtmise ja komisjonile *Euroopa Liidu Teatajas* viite avaldamiseks ametlikult esitamise vahel 100 päeva. See tähendab, et Euroopa standardiorganisatsioonil võib kuluda pärast standardi avalikult (st ostmiseks) kättesaadavaks tegemist üle kolme kuu, enne kui ta esitab standardi komisjonile ning komisjon saab hakata Euroopa harmoneeritud standardit hindama ja *Euroopa Liidu Teatajas* viite avaldamiseks läbi vaatama[32]. Keskmine aeg (järgmises tabelis sulgudes) on mõne äärmusliku juhtumi tõttu palju pikem[33].

Mediaanaeg (ja keskmine aeg) päevades Euroopa standardiorganisatsiooni poolt vastuvõtmise ja komisjonile esitamise vahel	2018	2019	2020	Kokku
CEN	75 (115)	105 (199)	70 (91)	83 (141)
CENELEC	218 (424)	189 (1 374)	82 (481)	186 (822)
ETSI	29 (27)	49 (58)	20 (29)	28 (38)
Kokku	109 (224)	117 (683)	75 (251)	100 (407)

[32] Komisjon ei saa Euroopa harmoneeritud standardite institutsioonisisest läbivaatamist alustada enne, kui Euroopa standardiorganisatsioonid on need ametlikult komisjonile esitanud.

[33] Suur erinevus CENELECi puhul on tingitud teatavate vanade standardite esitamisest ühe kogumina ja nendega seotud hilisematest muudatustest. Kuna mõni neist vanadest standarditest oli pärit 1990. aastatest, on keskmises ajas arvesse võetud esitamise viivitusi ja tulemused on seega kallutatud. Eelkõige saab enamikku neist suuri viivitusi põhjustanud standarditest piiritleda dokumentidena, mis kuuluvad ökodisaini õigusaktidega seotud komisjoni standardimistaotluste alla.

Mis puudutab Euroopa harmoneeritud standardite läbivaatamist komisjonis, siis mediaanaeg (keskmine aeg) alates sellest, kui Euroopa standardiorganisatsioon esitab need *Euroopa Liidu Teatajas* viite avaldamiseks komisjonile,[34] on pidevalt lühenenud, nagu nähtub järgmisest tabelist. 2019. aastal vajas komisjon läbivaatamiseks rohkem aega avaldamismeetodi muutmise tõttu (*Euroopa Liidu Teataja* C-seeria asemel L-seeria), mis nõudis kohanemist võimaldavat üleminekuperioodi. Sestsaadik on komisjon oma protsesside kestust oluliselt lühendanud. 2020. ja 2021. aastal olid komisjoni tulemused paremad kui 2018. aastal (kui Euroopa harmoneeritud standardite viiteid avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* ikka veel C-seerias avaldamise korra kohaselt).

	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Mediaanaeg (ja keskmine aeg) päevades komisjonile esitamise ja viite ELTs avaldamise vahel	238 (298)	292 (322)	228 (231)	108 (121)

2.8 Ametlikud vastuväited (artikkel 11)

Aastatel 2015–2019 esitati konkreetsetele Euroopa harmoneeritud standarditele kokku 20 ametlikku vastuväidet kooskõlas määruse artikli 11 sätetega. 2020. aastal esitati veel kolm vastuväidet[35]. Ametliku vastuväite keskmine kestus (st selle esitamise ja lahendamise vaheline aeg) on 1 084 päeva ehk kolm aastat.

2.9 Sidusrühmade organisatsioonide teavitamine (artikkel 12)

Komisjon on loonud artiklis 12 osutatud teavitamise jaoks sihtotstarbelise veebisaidi[36].

2.10 IKT tehnilised kirjeldused (artiklid 13 ja 14)

Paljud kõige levinumad IKT tehnilised kirjeldused on viimasel ajal koostanud erafoorumid ja -konsortsiumid. Määruse artikkel 13 võimaldab komisjonil teha kindlaks IKT tehnilised kirjeldused, mis vastavad riigihangetes viitamise tingimustele. See suurendab selles valdkonnas konkurentsi ja vähendab omandiõigusega kaitstud süsteemide lõksu jäämise riski. Sobiv loetelu on avaldatud komisjoni veebisaidil[37].

Lisaks tagab ühiste IKT standardite olemasolu koostalitlusvõime. See on muutunud järjest olulisemaks, sest omavahel ühendatavaid seadmeid tuleb palju juurde. 2016. aasta teatises IKT standardimise prioriteetide kohta[38] tegi komisjon ettepaneku keskenduda standardite

[34] See hõlmab kogu aega, mida komisjon vajab, et Euroopa standardiorganisatsioonidelt saadud Euroopa harmoneeritud standardeid kõigepealt hinnata ja seejärel korraldada sisemenetlus, mille tulemusel avaldatakse Euroopa harmoneeritud standardite viited *Euroopa Liidu Teatajas*.
[35] https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/notification-system_et#objections.
[36] https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/notification-system_et.
[37] https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/ict-standardisation/ict-technical-specifications_et.
[38] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52016DC0176.

kehtestamise ressursside ja kogukondade puhul viiele prioriteetsele valdkonnale. IKT standardite tähtsust rõhutati taas 2020. aasta tööstusstrateegias[39].

Loodud on IKT standardimist käsitlev Euroopa sidusrühmade platvorm[40] komisjoni nõustamiseks küsimustes, mis on seotud standardimispoliitika rakendamisega IKT valdkonnas, sealhulgas prioriteetide seadmise ja kirjelduste kindlaksmääramisega. Kindlaks tehti üle 150 meetme, mis rühmitati teemavaldkondadesse.

3 Euroopa standardimissüsteemi rahastamine (artiklid 15, 16 ja 17)

Euroopa standardiorganisatsioonide ja III lisa tingimustele vastavate organisatsioonide tegevuse rahastamine ELi vahenditest on sätestatud määruse artiklites 15, 16 ja 17.

Aastatel 2015–2019 anti standardimistegevusele ELi toetusi kokku ligikaudu 105,3 miljonit eurot (85 miljonit eurot eraldati Euroopa standardiorganisatsioonidele ja 20 miljonit eurot III lisa tingimustele vastavatele organisatsioonidele). EL ja EFTA kaasrahastavad osa organisatsioonide kuludest ja tegevustest. Toetusi antakse tegevus- ja meetmetoetustena. Tegevustoetustega toetatakse tegevuseelarvet, et täita iga-aastased töökavad, milles täpsustatakse igaks aastaks kavandatud tegevused kooskõlas komisjoni standardimiseesmärkidega. Ajavahemikuks 2015–2019 antud tegevustoetused hõlmasid mitmesuguseid igapäevaseid tegevusi. Meetmetoetustega rahastati konkreetseid tegevusi, millega toetati ELi õigusakte ja poliitikat. 2019. aastal moodustasid meetmetoetused 66 % Euroopa standardiorganisatsioonidele ja III lisa tingimustele vastavatele organisatsioonidele antud ELi toetustest. Komisjon jälgib rahastatud tegevuste elluviimist Euroopa standardiorganisatsioonide aruandluse kaudu.

Euroopa standardiorganisatsioonidest on CEN olnud peamine toetuste saaja, saades aastatel 2015–2019 ligikaudu 71 % Euroopa standardiorganisatsioonidele eraldatud toetuste kogusummast; talle järgnesid ETSI (22 %) ja CENELEC (7 %). Euroopa standardiorganisatsioonidele antud tegevustoetuste ja meetmetoetuste üldine osakaal ELi rahastuse kogusummast on jäänud aruandeperioodi jooksul üldiselt stabiilseks.

III lisa tingimustele vastavatele organisatsioonidele antava rahalise toetuse eesmärk on suurendada nende asjaomaste huvirühmade kaasamist standardite väljatöötamisse ning see toetus on viimase viie aasta jooksul üldiselt suurenenud. SBS ja ANEC said aastatel 2015–2019 suurima osa (vastavalt 42,5 % ja 34,5 %) III lisa tingimustele vastavatele organisatsioonidele antud ELi toetuste kogusummast. ECOS sai toetuste kogusummast 15,7 % ja ETUC 7,3 %.

Seoses Euroopa standardimissüsteemi rahastamise lihtsustamise ja halduskoormuse vähendamisega võttis komisjon 2015. aastal kasutusele ühekordsete maksete mehhanismi, et rahastada toetuslepingute raames teatavaid kulusid, näiteks vajalikke inimpäevi või tekkinud reisikulusid. See mehhanism aitas vähendada halduskoormust, mis tuleneb kohustusest

[39] https://ec.europa.eu/growth/industry/policy_et - industrial-strategy-2020.
[40] https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?do=groupDetail.groupDetail&groupID=2758.

põhjendada ja dokumenteerida iga üksikut selliste kulude tekkimise juhtumit. Analüüs näitas siiski, et toetusesaajad olid võimalike auditite jaoks nõutavate andmete puhul jätkuvalt ebakindlad.

Mis puudutab aruandlusnõudeid, siis sidusrühmad peavad mõnda neist aruandlustegevustest koormavaks. Kõige aeganõudvam ülesanne on koostada tegevustoetuse saamiseks tegevuskavasid ja aruandeid, kusjuures vajalike inimpäevade arv on alates 2015. aastast veidi suurenenud. Kuigi Euroopa standardiorganisatsioonidelt saadud andmed näitavad meetmetoetuste ettepanekute koostamiseks kuluva keskmise aja pikenemist, näitavad need meetmetoetuste aruandluseks kuluva keskmise aja lühenemist.

4 Järeldused

Käesolev teine aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule määruse (EL) nr 1025/2012 rakendamise kohta näitab, et Euroopa standardimissüsteem on mõnes aspektis (nt seoses uute IT-vahenditega) paranenud, kuid eri valdkondades on veel parenemisruumi. See puudutab eelkõige kaasamist, riikide standardiorganisatsioonide rolli Euroopa standardimissüsteemis ja Euroopa harmoneeritud standardite komisjonile esitamise aega, nagu on kirjeldatud eespool.

Standardite ja standardimisdokumentide läbivaatamise aja puhul peavad nii Euroopa standardiorganisatsioonid kui ka komisjon veelgi suurendama jõupingutusi tõhususe parandamiseks, kuigi komisjon on püüdnud Euroopa harmoneeritud standardite avaldamiseks kuluvat aega viimasel ajal oluliselt vähendada.